

Török kutatóútút, 2011. október 23 – november 25.

Tartalom

Október 23-29. Ankarai Egyetem, Hungarológia konferencia + Alevi gyűjtés	1
November 1-7. Antalya környéki gyűjtés (tahtadzsik és bektásik is)	10
November 8-11. Burduri gyűjtés (bektási is).....	17
November 12-15. Nevsehiri, és gyűjtés Hacibektaşban	17
November 16-19 Konferencia Ürgüpbent	28
November 20-24. Konferencia Izmir-Özderében	28

Október 23-29. Ankarai Egyetem, Hungarológia konferencia + Alevi gyűjtés

(p. 15+) **Október 23.** Ankara. Reggel Giyasettin beyyel¹ (Gazi Üniv.) beszélünk telefonon, sétáltunk Évával a Tunali Hilmi úton Ankarában, vettünk repülőjegyet, nar-t és szimitet. Délben átsétáltunk a Seğmenler Parkba föl az Atakuléig, a botanikus kertig, videóztam, fényképeztem a Farabi utcán, ahol régebben laktunk, Adana kebabot ebédeltünk. Este nyolckor a magyar nagykövettel és feleségével (Szabó Istvánnal és Natasával) vacsoráztunk.

(p. 16) **Október 24.** Ankara Egyetem, Hungarológia konferencia: köszöntő beszédek, koncert egy jó énekessel. Ufuk Tavkullal beszéltem, talán ő is behúzó a közös karacsáj könyvünkbe. Gülzura² Hanim elvileg vállalja a kirgiz szövegeket leírását, beszéltem vele az ebédnél. Beteg, most megy a kórházba, este kellett volna vele beszélni, de valahogy elkerültük egymást. Gülzura hanim Mándoky István barátja volt, találkoztak Narinban, Atbaşı-ban. A konferencián találkozunk régi Ankara Egyetemi tanítványainkkal İsmaillel, Erdallal, Naciyével, Sema Hanimmal, stb.

¹ Az Ankarai Gazi Egyetem Haci Bektaş Veli kutatóintézetének az igazgatója.

² Prof. Gülzura Cumakunova, az Ankarai Egyetem Idegen Nyelvek Tanszékének kirgiz tanára, később ő fordította törökre a kirgiz gyűjtéseim szövegeinek egy részét.

(p. 17) Ebéd után Cem Vakfi (Bakanliklar közelében, Akay sok. No 20/8). Serdar, aki ide beajánlott, nem jött, vele szerdán 13h-kor találkozunk, valamint meghívott a csütörtöki cembre. Előkészítjük a gyűjtést, majd vissza az egyetemre az előadásokra. Du. kerekasztal: Fodor Pali, Dávid Géza, Naciye, Sema, Hazai. Szimpátia nyilatkozatok az együttműködés erősítésére – majd meglátjuk a gyakorlatot! Kávészünetben egy régésszel, és Bartha Júliával. 15:30 Farabi terem, előadások: az utolsó ülésen Fodor Pál a başkan (elnök), Gülzura is itt beszél. Este Szabó István nagykövettel vacsora a rezidencián.

(p. 17+) **Október 25.** kedd. 9h **Ankara Egyetem:** Ufuk bey, Filiz Hanım, Nagy Éva a fenti teremben ad elő. Közben az Idegen Nyelvek tanszékvezetőjénél Sema Barutçunál megbeszélés a kirgiz kötetrel kapcsolatban, könyveket adok, kapok. Ufuk bey szobájában a képekről beszélgettünk. D.u. kirándulások Ankarában: Anıt Kabir Mauzóleum, Medeniyetler Müzesi (a hettiták!), ankarai vár. Este vacsora az A.Ü. Konuk Evi-ben (Nenehatun sok.)

(p. 18) **Október 26.** szerda. Reggel átolvastam az előadásomat, 9:30 konf., 13h Serdar bey-jel > Çankiri Baki Dede, 14:20 előadások: Éva, Zaicz, Marác.

(p. 18+) 15h előadások: Szilágyi Szilárd, Tasnádi Edit stb., 16h: a magam előadása, a Ppoint videó sajnos nem működik, de jól sikerült az előadás. Este fogadás a rezidencián. Dávid Géza nyitott az együttműködésre, Fodor Pali szerint lehetne együttműködés az egyetem és az MTA Intézet közt is, jó ötletnek tartja, Naciye szerint is lehet. Hazai: hívjam fel, a lánya ügyvéd, megtudja a lehetőségeket Bartók DVD ügyében.

(p. 19) **Október 27.** 10:30 előadás, Sema hanımnak könyvek. Ufuk bey tud pénzt szerezni a karacsáj kötet török kiadáshoz (Karaçay Vakfi). Jócskán csökkent az „étvágyam”, ami a konferenciautakat illeti. Remélem, a gyűjtéssel nem így lesz. Antalyából egyelőre semmi értesítés nem jön. Elvileg lesz egy cem³ ma este, gyűjtés néhány falusival. - 2:30 ebéd.

15h: **Cem Vakfi.** ⁴(Az aleviket üldözik, elnyomás alatt élnek, másodosztályú lakosság. Akármire nem is alkalmazzák őket. Az alevi közösség *teminat*. Elvük: minden embert kell szeretni! Nem mindenki vállalja fel azt, hogy alevi. *Halka açık bir cem*, annak való, aki tanul. Van görgü cem és birlik cemi is. Batıkentben 19h-kor lesz ma este a szertartásuk.)

³ cem = szúfi vallási összejövétel

⁴ Az aleviták szervezete, melyet az állam is támogat, irányít.

A Cem Vakfiban a başkan Ali Haydar (erzincani), olvassa a „forgatókönyvet”. İsmail Eker Dede (Çorumlu), Şahin Petek (pici dede) Tokat, Zile. Elvük: minden előítélet nélkül befogadunk 72-féle népet! A 12 szolgálat gyakorlatát ismertetik, készülnek a dec. 25-i nagy cemre, ahová 4-5000 embert várnak. (A görsel cem nem igazi, hanem oktató célú. Ki kell békülni mindenkivel, be kell vallani a bűnöket. Allah mindenkit óvjon a gonosz, bűnös dolgoktól.). A zakir: Özcan Özdemir (52), Ankara, Çubuk/Dalyasan. A cemben a 12 szolgálattelvőt sorban szólítják a résztvevők közül, ezt részletesen felveszem. Ez a nyitott cem egy felülről jövő minta lenne az alevi/bektási szerartások egységesítésére!

(p. 20). **Este Batikent cemevi Ankara külvárosában.** Hosszú beszélgetés előzte meg a szertartást, a helyszín egy alagsori, kb. 80 fős nagy szalon. Sört hoztak, lemegyünk az alagsori dergahba. Ezután kezdődik a szertartás nefesekkel (és samahhal).

1. Özcan Özdemir (52): Erenler hoş geldiniz! Şeriat, erenler, marifet...
2. Ali'nin sırrına ... Özcan Özdemir (52) - Şah Hatayi'm söyler derdini
3. Gerçekler yoluna hakikat - Özcan Özdemir (52)
4. Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir – Bahri Doğan Dede (60) – Aslan olup yol üstünde oturan / Kendi cesedini kendi götüen / Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir /
5. Uyur idik uyardılar – Bahri Doğan Dede (60)
6. Yandı yürek yar elinde – Bahri Doğan Dede (60)

(p. 22)

7. ... – Bahri Doğan Dede (60) Szertartást tart a tokati dede
8. Bütün ... szemah döner – (Hüseyin Elden zakir - Çorlu)

Aşkıım...

Canan birine canımız

Teniniz bizim tenimizdir

Sevgi bizim dinimizdir

9. Bugün bize Pir geldi – (Hüseyin Elden zakir - Çorlu)

Önü sıra Kamberin

Eyvallah şahım / pirim

10. Ya Rab senin mekanın yok - Kemal Yıldız (75) Tokat

Anam yoktur, babam yoktur

Elmasım yok, boncuğum yok

Karım, kızım, çocuğum yok

Derya senin, sahra senin /
Bu görünen eşya senin
72 milletin var
Eğri doğru yolun da var. /
Can kulak yok, nasıl dinlesin?
Dost Allah...
Harabi der ki
Senin özün Hakk'ın özü gibidir

11. Ey zahit şaraba eyle ihtiram - Kemal Yıldız (75) Tokat

Ehline halaldır, nehline haram
Biz içeriz bize yoktur vebalı
...
İçmesek oluruz
Aklım ermez senin bu başka bir hesap
Kandıl geceleri kandil oluruz
Kandilin içinde fitil oluruz
Hakk'ı göstermeye delil oluruz
Sen münkürsün sana haramdır bade
Harabi bundan ziyade

Csütörtökön csak szimbolikus a cem, főleg beszélgetnek. Most csak 1 nő volt, kb. 25 férfi.

Péntek 13h-ra hívtak a Cem Vakfiba. Szombaton szoktak tartani 10 órás cemetet, erre mindenfelől jönnek az emberek, de ez nem probléma: 1-2 standard szemahot járnak, de együtt alig énekelnek. Este fogadás az A.Ü. részéről, ezt mi kihagytuk.

(p. 24) **Október 28.** péntek, a Gazi Üniversitesi HBV Araşt. Merkezi válaszolt, sőt Öznur Tanal és Kemal is válaszolt Antalyából. 13h Cem Vakfı kadın kolları başkanı Nurgül Ulucam. Ayşegül Kahveci képviselőnő is részt vett a találkozáson.

12. deyiş

Gafil galdır gönlüğün gümanı
...Ali değil mi?
Gast etti

Hangi gümanda
1001 ismin vardır
Ali'm padişaktır
...Ali değil mi?

13. nefes. Pir Sultan'ım

Coşma deli ... aşka dalan...

A nők egymást okítják, nagy sebességgel beszél egyikük az alapfogalmakról. Ülök öltönyben, tűz a nap a hátamra, hallgatjuk az igét. Folytatódik a zenélés:

14. deyiş – az alevik így hívják a nefest

15. Gülseren Kılıç – Tunceliből

16. Ötme bülbül Gülseren Kılıç – Tunceliből

17. Deli gönül feryat etme boşuna Gülseren Kılıç – Tunceliből

18. mersiye Gülseren Kılıç – Tunceliből

(p. 25)

19. mersiye Gülseren Kılıç – Tunceliből

D.u. 5-6-ig tart mindez.

Este Szabó István: a Yunus Emre intézet úton van. Kire hallgat Bartók Péter? A Magyar Intézet talán csak két év múlva realizálódik. Hazai: a törökök és a magyarok is sok ballépést tettek. Dávid G.: ha nem megy az együttműködés az MTA és az egyetem közt, ő segít. Fodor Pali és Naciye: van ilyen együttműködés.

Október 29. szombat. Nemzeti Ünnap – sokáig ébredtünk, de kiderült, hogy minden nyitva van. A Cem Vakfi-ba tartunk.

20. deyiş Merzifon'lu aşık **Haydar Yavuz (60)**

Harabi cemde:

1. sefalama- a cem elején, több fajtája van, 2-3 féle zenével delil yandıktan sonra müzik

2. 12 hizmete çağırma

3. kurban delil (çerağ) – Şah-i Merdan tekbirlenir

kara kazan

müzikte 7 büyük ozan / şair: PSA,

doğaçlama – ahogy a kedve tartja, úgy zenél

- duaz imam
21. köszöntés - Merzifon'lu aşık Haydar Yavuz (60)
Çok şükür yolunuz düştü buraya
(p. 26)
22. deyiş Merzifon'lu aşık Haydar Yavuz (60)
Muhabbet kapısı açıldı bize
Bugün pirlere
Hep erenler, evliyalar cem oldu
23. deyiş Merzifon'lu aşık Haydar Yavuz (60)
İnsan gelir nura çevrilir
... çark-i devrin
Mansur olan gelir dara çevrilir
PSA'ım yatır hastadır
Muhabbet'le
24. deyiş Merzifon'lu aşık Haydar Yavuz (60)
Muhammat Mustafa ez Şah-i Merdan
Pirim

Délután 14-17h-ig a Cem Vakfiban dolgoztunk Özcan Özdemirrel és a feleségével Melek Şahhal. Hosszú felvételeket készítettünk, Özcan sokat tud, de a falusi zenészeket nem ismer, inkább csak a cemeket kereste. „Güzel insanlara” zenélne inkább. Vegyes a repertoár. Igazi cem-be nemigen mehetünk, monda, mert nem tudják, hogy jó emberek (güzel insan) vagyunk-e. De a mutatványos (görgü) cemek is nagyjából a falusi cem-nek felelnek meg. 3 fajta szemah van, mondja: sefalam, mersiye és tevhid szemah.

25. Özcan Özdemir (52) Ankara, Çubuk, zakir
Hata ettin yaktın delili
26. Özcan Özdemir (52) Ankara, Çubuk, zakir
Hü, Müslümanlar
Hü, uyansın çerağlır
27. Hü, Hasan Hüseyine,
Hü, indi bu kurban,
Hü, geldi bu gazan

A muhabbet végén van a *cem birleme* rész: miraçlama, niyaz edilir, tevhid 3, szemah 3

28. Ladik szemahı – Melek Şah énekel.

Al yeşil giyininip

29. Sonbahar

(p. 27)

30. TEVHID – La ilahe illallah

Şah Hatayı / Diz çökelim zikr edelim / Allah / Bağlama düzeni / bozuk düzen, farklı olanlar da var.

31. mersiye - Melek Şah

32. Tevhid – Melek Şah és Özcan Özdemir - La ilahe illallah

33. tevhid - zakir Özcan Özdemir (52) Ankara, Çubuk

Muhammed'in ... 12 imamları zikretmek için

34. mersiye - zakir Özcan Özdemir (52) Ankara, Çubuk

Deli gönül yine düştü

Bize anlatan Şah Hüseyin Kербela

Malum oldu

Şehit olmadı... muradın kastın

Bu yazıyı yazan Mevlaya küstün

Bize anlatan Şah Hüseyin Kербela

Kербela çölleri bir susuz yari

35. zakir Özcan Özdemir (52) Ankara, Çubuk

Günlü günüm arzuhalım Kербela

Varayın İmam Hüseyin aşkına

Senden başka sermaye yok elimde

44. sefalama – Melek Şah

La ilahe illallah 6 Çoktan beri yollarını gözlerim / Gönümün / Her e hey /Şu garip gönümün bahri bostanı / .. har sefa geldin / Yoksa karşımızda / Senin / He-e-hey / Dost sefa geldin

(p. 28) **Október 29. Cem Evi.** 3 tane deyiş, 1 tane duaz imam - Bayanlar o sırada ayakta duruyor. A Cem Evi után Nesrinék meghívtak egy halvacsorára.

(p. 29) - **Október 30.** vasárnap. Éva megy haza reggel. Óra átállítás, nyerünk egy órát. Évát beraktam egy taxiba. Egészen 14h-ig fordítom Ufuk bey cikkét. Közben Mpeg1-re konvertálom a videókat. Az eddigi gyűjtések nem érdektelenek, de épp az hiányzik belőlük, amit keresek, a hiteles népi repertoár. Na, majd Antalya környékén lesz rá két hetem. Öznur Tanal nyilván segít, és van még két címem Tekke köyü (ez már jó!) és Akçainiş, mindkettő Elmalı közelében.

Bartók 1936, én 2011! Bartók épp 75 évvel ezelőtt jött Törökországba, itt akkor még kevés kutatás folyt. Ma persze több van, de inkább csak leíró jellegűek. Még mindig bőven van mit tenni. Pl. az alevi bektási közösségek rendezvényeire inkább kulturális antropológusok járnak, a zenét nemigen kutatják.

(p. 30) - **Október 31.** hétfő. A Gazi Üniv. Türk Kültürü ve HBV Araştırma Merkeziben kissé zavaros a helyzet. Adtak egy csomó CD-t, amiken beszélgetés, múzene stb. van. Találtam egy Türk Makam Müziği szemahot is, talán ezt meghallgatom. Van két kicsi CD, amikre az van írva, hogy CEM, ezek sajnos nem nyílnak meg.

Giyasettin bey fogad 14h-kor 1-2 percre, bemutat egy embernek, aki szemahokkal foglalkozik, vele találkozom. Állítólag vannak komoly gyűjtések is, talán videoszalagon, ezeket nem láttam. Cansu Akyol, egy kedves lány Erzurumból, ő az egyetlen, aki alevi a HBV Merkeziben. Elkísért ebédelni a tanári menzára. Útközben találkoztunk Murat Karabuluttal és Ahmet Çakırral, régi népzene és néptánc kutató kollégáimmal.

(p. 31)

Prof. Dr. Fuat Bozkurt (Akdeniz Üniversitesi Türk Dili Edebiyat Bölümü) szerint Otantik Alevi merkezleri a következők: Ordu/Gürgentepe, Güven Abdal Ocağı, Afyon/Şuhud, Kayabelen, Tokat/Turhal, Malatya, Sivas, Erzincan, Trabzon/Vakfiker/Hencköy, Antalya és Mersin Alevi köyleri. Musa Eroğluval kell beszélni.

(p. 32) Giyasettinnek úrnak (Gazi Egyetem) adtam egy sámán kötetet. Van projektjük (talán csak elméletben?) a törökországi szemah és deyiş gyűjtésére. Adjak be konkrét tervet, javasolta. Rajtam ne múljon! Azt szeretné, ha konferenciát rendezhetne Magyarországon Gül Babáról törökül. Sajnos a török nyelv csak a Törökországban érvényes.

A könyvtárban van internet, és átmásolják a DVD-ket is. Metróval haza, már sötétben. Istvánnal beszélgettünk pár órát. Szerinte itt kell elfogadtatnom magamat, azután lehet valamit csinálni. De hát ezt én is tudom zaten. Pakolás, naplórás.

November 1-7. Antalya környéki gyűjtés (tahtadzsik és bektásik is)

November 1. Szaggatott alvás után $\frac{3}{4}$ 6-kor ébredés. 6:30: taxival Havaş (Ulus) terminálhoz. Minden félórán indulnak buszok az ankarai repterekre. A váróban középkorú férfiak, mindenki öltönyben. Búcsúzom tőled Angora, szomorkás embereiddel, nyüzsgő életeddel. Vár a dél, a tenger, a pálmafák.

Kialvatlan szemű reptéri hölgyek. Hol a törökös nyugalom, a ráérünk még? Madárcsoportok röpködnek a reptéren is, a kifelé vezető úton gombamódra épülnek az új házak. A közlekedés Ankarában valamivel rendezettebb, mint régen. Megszállt egy nyugalom, azoké, akik nem veszíthetnek sokat. Ha nem gyűjtök, úgy is jó. Nem érzem a régi izgalmat, ez nem jó! Talán Kirgizisztánban volt ez először így – legyen már vége a napnak! Igaz, ott naponta 60-80 dalt is gyűjtöttem elém 'terelt' idős emberektől. Többen mondták, hogy a kirgiz anyagomban vannak újabb darabok is. Vajon csak a szöveg modern, vagy a dallam is? Ki fogja leírni a dalokat? - Izmir fontos lehet, hátha összejön egy kutatócsoport. Szabó István szerint, innen kell indulni. A reptér hideg, Ankara is kezd kihűlni, kell a pulóver és a kabát.

(p. 33) A váróban főleg fiatalok, szépecskék. Antalya most nem épp fürdőhely, de szép a tenger ilyenkor, jó a kiszakadás. A repülő zsúfolt. Egy izgága kövér nő ült mellém. Dél felé utazunk, fújjuk el a feszültséget. Istenre is kell bízni valamit, persze szárazon kell tartani a puskaort.

(p. 34) 9:30-11-ig tart az út **Antalyába**. Megyek az Akdeniz Egyetemre (Havaş 6. durak, Güllük durağı, İl Kültür Müdürlüğü, Anafartalar cad. 31. Akdeniz Üniv.), ismerősök: Fuat, Kemal, Öznur, Aydın. Szállás: A. Ü. Öğretmenevi a tenger közelében.

(p. 35) Végül Öznur Tanal mégis csak vállalja, hogy elkísér a bektási gyűjtésre. Szerda este vagy csütörtök reggel indulunk, ha igaz. Az İl Kültür Müdürlüğü-ben ő az egyetlen kutató. Elfoglaltam a szállást, sétáltam az Akdeniz Üniv. Campusának a túlsó végéig, a Fen ve Edeb. Fak.-ig. Gyönyörű a Campus, készíték holnap képeket is.

(p. 36) **November 2.** A mai nap érdekes volt. Fuat Bozkurtnál jártam, nagyon segítőkésznek láttam, de zenész tanítványa nincsen. (Fuat bey balos volt, úgy menekült ki Hollandiába, de nem szeretett ott lenni.) Abdurrahman Ekinci könyvet is írt a yörükök zenéjéről, hajlandó velem jönni, az utazást, élelmet kell fizetnem. Napi 100-140 TL van, ebből kell kijönnünk. Megoldjuk.

Közben Kemal eltűnt, a barátai is. Hajrá! Öznur pedig megharagudott, hogy nem vele akarok menni, erre lemondtam Abdurrahman beyt, majd kiderült, hogy az igazgatója nem támogatja a kutatást, kocsit, kíséret sem ad. Most mégis így néz ki, Öznurral csütörtök-pénteken és a Bayram alatt mehetek tahtadzsihoz. November 9-én pedig Abdurrahman úrral megyünk az yörükükhöz, alevikhez és bektásikhoz Burdurba.

Hosszasan beszélgettem egy holland nővel, akit most vettek fel az egyetemre, az európai projekteket segíteni. Az ő számára ez a kedves török társaság lidérce. Alig tudja megoldani a feladatot, és 1 havi bére épp, hogy fedezi a repülőjegyet. A szálláson kissé el vagyok szigetelve, de ez nem baj. Majd a faluban bezzeg, hogy fogok erre vágni! - Egy finom török vacsora zárja a napot leves, börek, tatlı és tea.

(p. 37) **November 3. Serikbe** mentünk Fikret Gülerrel. Ő az első segítőm.

* Selim Arı (1937) Konya, Seydişehir

1. ağıt
2. deyiş
3. folytatás

Selim ağa a dede helyett működik. Ismerte Öznur apját. Sokat beszél: itt nincs sok hagyomány, sem a városban, sem a falvakban. 4-500 hane van, tahtadzsi. „A 70-es években volt még tisztelet, de mostanra megváltozott.” (Selim Arı felesége Fatma Arı is jelen van, de nem énekelt, mások azonban igen.

4. sirató – * Döndü Erol (68) Isparta, Burdur, tahtadzsi nő, szépet énekelt
5. Kına türküsü – * İmren Güler (1952) Adana kazası
6. nefes (ağıt-féle), deyiş – * Döndü Erol (68)
7. gyermekjátékok
8. nenni –

Tkp. egy dallamtípust gyűjtöttem eddig. Megjött a profi saz-os, ahogy mondja, ő mindent tud.

* Ahmet Arslan (55)

9. Haydar, Haydar –téves előadás
10. Oturak szemah (erkan szemah)

(p. 38)

11. mengi – ezt Mut-ból ismerem
12. mengi

13. mengi
14. ađıt tőrűnde nefes
15. nefes – * Selim bey vėgre egy egyedi dallamot énekel.
16. A fiatalok dal, nem ide való (Ahmet)

sszefoglals: A mai nap hasznos volt. Serik-ben gyűjttem egy házban, oda jöttek az emberek. Egy pt-zenėszt zenélt, valódi dedjűk, zakiruk nincs. Ezen kívűl zenélt kt n és egy nem igazán jó bađlams. A siratót és a nefeseket ugyanarra a dallamra énekeltek, ahogy ezt korábban is hallottam a tahtadzsiqnl. Laza, kellemes gyűjtés, nincs megrz élmény.

(p. 39+) **November 4.** Valószínű, hogy a tahtadzsiqn kb. 20 (max. 30) dal a zenei repertoárja. Yađmur duasi nincs. A siratjűk lėgg egyfajta, br épp Serikben egy egyedi vėgzdsű dalt is hallottam. A vallási dalokat a dedk hozzák-viszik, terjesztik.

(p. 40) Űgy tűnik tehát, hogy egy szűk repertoárral van dolgunk. A tánczenét, a táncot a szemahok vették t. Világi zenjűk, tncuk alig van, persze meglepetések mg bőven érhetnek, például ma délután, vagy az egész htvėgn. Burdur gretesebbnek tűnik.

Délelőtt * Veli Aslan Űrtl és a feleségétől gyűjttem. Veli bey rengeteget mozgott tahtadzsi között, hegedűt tanított, gyűjtött. Sok szöveget és néhány dalt is leírt, de ezeket nem mutatta meg, mert mg ki akarja adni. El akarja adni az archívumát, a gyűjtéseit. Eddig csak nagy nehézségek rn tudott kiadni 1-2 könyvet. Legjobban a bektási tréfák kötetét vittk, de előkészített sok mskat is. Főképp leíró jelleggel dolgozik. Zenetanár, sokat kutatott, könyvei vannak, rengeteg kézirata. Régóta nem zenél, de nem rossz, amit csinál. A vallási zenét a dedk rnytjk, ettől fűggetlenül van népzene is. (A dedkkel itt is az a probléma, mint máshol: a hívek jobban képzettek, nyelveket tudnak stb. ezért a régi dedk lassan hiteltelenné válnak lassan.)

1-2. szemah – ez a dallam mg nem volt, lefotóztam néhány m-R-d tekerlemt is. A szomszéd n burduri. Szerinte az Ekinci egy befolyss família.

* Meral Asan (1940), Veli Asan felesége, tahtadzsi, Isparta çinden

3. ađıt – Meral Asan énekelte egy siratót (cenaze)

4. nenni

Errefelé nincs yađmur duasi.

* **brahim Sivri (61)**, Elmal, Akçainiđbl. 74 ta Antalyaban lakik, évente egy-kétszer megy Akçainiđbe, a nyugdíjából l, tahtadzsi-alevi. Divan saz-on játszik, szépen.

5-6-7. Pir Sultan'dan bir szemah (ezt ismerem)

8. ağıt (Karacaođlan) a „dallam” egy variánsa

Most is énekel Antalyában a szertartásokon. Itt is van cem, néha összegyűlnek, ez hasonló a falusi cemhez. (Fuat bey balos volt, úgy menekült ki Hollandiába, de nem szeretett ott lenni. İbrahim Invenciózusan sazozik. Ez már valami: eredeti, hiteles előadás. Nem mindenki tud divan sazon játszani, már csak ezért érdemes volt jönni.

9-10-11. Szemah – Pir Sultan Abdal (Újabb dallam, ez is ereszkedő)

12-13-14. Erkan szemahı (lassan éneкли). Azt mondja, más a dallam, noha hasonló, rubato ereszkedő sort énekel.

15. kendi deyişı – sirató: egy barátját agyonütötte a fia. (u. az a dal)

(p. 41)

A cem így zajlik, mondja:

kurban sabah

~ 7 cemevi

- erkan - 3 tane szemah

- normal eđlence szemah (2-3 saat)

- ağıt

- bayanlar söyler, erkekler

- erkan tutulur

- kurban yenir

(müreppi) – nők nem szerepelnek, de a 12 hizmet képviselője a müreppi, a gözcü, és a kurbanıci felesége lehet.

(p. 42) **November 5.** D.e. tenger, kicsit bementem, jó hideg, napoztam, pakoltam, valutaváltás (200 \$). Irány az állomás! Fogy a pénz kegyetlenül. A busz egész kényelmes. Elmalı már hűvösebb, onnan traktorral megyünk Akçainişıbe, ott Öznurék házában vagyok elszállásolva.

* Ayşe Tanal (79), Akçainişı. Öznur anyukája. Fethiyéből jöttek, akkor még nomádok voltak. Egy szörnyen forró szobába tettek be, Öznur vacsorát készít, én a mamájával beszélgetek, közben az unoka számítógépes játékokat játszik. Bejött Öznur lánya is, majd kiment.

nefes (ağıt) - Ayşe Tanal

(p. 43) *Serdar Tanal (48) Öznur bátyja, biotermelő. Nagyon elszomorodott, amikor megtudta, hogy főleg a zenét vizsgálom. Sokat tud, sokat beszél, de nem igazán tagja a falu vallási közösségének. Dalokat ne énekel, magasabbra akar emelkedni. Mindenesetre benne van egy közösségben, nagy tempóban beszél, elégedett magával, ontja a verseket, ír egy eposzt (?). Öznur láthatólag elégedett a helyzettel. - Itt azonban zenei gyűjtés legfeljebb akkor lesz, ha a cembe befogadnak, viszont épp Öznur (a bektási kutató!) és bátyja nincs jóban a falu bektási közösségével. Hosszasan veszem Serdar beszédét.

November 6. A Bayram első napja: kurban (a szegényeknek is adakoznak), dua ederler, levágják, megsütnek egy keveset, gençler şenlik yaparlar, énekelnek.

(p. 44) İbrahim Çankaya (65) Ergül fontos ember, ő adhat engedélyt a cemen való részvételekre. Zenészek a cemben:

Ayhan Şen – sazandar / zakir

Doğan Çoşkun – sazandar

Mehmet Atilgan – sazandar

Ozan Bahar (nő)

Hideg szobában aludtam fönn az emeleten. Reggel beszélgetés Serdarral. Ő nagyon közlékeny, csak épp összeveszett mindenkivel, aki tud a hagyományos kultúráról. Utána a temetőben fotóztam. Lehet, hogy csak holnap gyűjtünk. A ma esti cem jó lenne! A gyerekek körbejárják a falut, mindenhol kurban kesilecek. (Az öreg Ayşe néni azóta jár cembe, mióta a férje meghalt.)

Hiányzik a gyűjtés heve. Öznur keveset segít, keveset tud, itt semmi sincs már, mondja. Kérdelem a nénit, miért tett egy csepp vért az unoka fejére. - Nem tudom, így volt régen is. - Nem azért, hogy szerencsés legyen? - Ja de, biztos azért. Hát így megy itt a gyűjtés...

Délben körbesétáltunk Öznurral, hátha engedélyt adnak a cem-re. Holnap Öpülü bey az egyik zakir idején, talán zenél. Most a levágott birkák húsát dolgozzák fel sokfelé. Ülök és várok-várok. D. u. aludtam egy jót, hála Istennek! Este 7 körül elmentünk egy rokonhoz, ott várakoztunk egy kicsit, aztán 7 h körül vettem vodkát és megyünk a cembe. Serdar elkísért, de nem jött be.

(p. 45) Felvettem a cem szertartást 5 órán át, kb. ¾ 8-tól 12:45-ig. Ez nagyon fontos!! Sok dallam szólalt meg, állítólag ezek egy részét Musa Eroğlu tudja, és CD-re is énekelte. Mellém adtak vkit segítőknek, összebarátkoztam vele. A cemevi 2-3 éve épült, még nem

szerették meg. Nagyon nagy, kong, és a szavakat nem lehet mindig érteni. Mindenesetre ezért a szertartásért már megérte eljönni. Lesz mit elemezni, lejegyezni.

November 7. A zemnészek 10h körül ébrednek. Megjött Öpülü, a zenész (82 éves) és Ayşeval (Öznur anyukájával) a következőket énekelték.

1. ağıt - * Öpülü hosszan
2. sirató – * Ayşe nekem, hogy egészségesen érjek haza! Mindenki sírt
3. ağıt – Öpülü - a szövege is igen fontos!
4. ağıt – Ayşe „a tahtadzi dallam”
5. ağıt – Öpülü – „a dallam” - ugyanazok a dallamok, főleg az ağıt
6. ağıt – Ayşe

7-8-9. szemah – Öpülü - sokat beszél közben

(p. 46)

10. szemah (egy dallam) majd Ayşe hosszan beszél

11. türkü – Öpülü, ez új - (Öznur szerint arabeszk)

12. türkü – szekvenciális

13. oyun gaydası (yörü-yörü Konyalım)

11-13 nem tahtadzi dallam

(p. 46+) Átmentünk autóval a közeli bektási **TEKKE falvába**. Megnézem a cemevit, szebb, mint Akçainişben, majd beülök a muhabbetbe. Eszünk-iszunk, énekelnek, szon játszanak, szemah is van. Ali Koca baba és két-három társa szépen énekel jó néhány dallamot (Mehriban). Ezt a gyűjtést érdemes alaposan leírni, bemondások, magyarázatok is vannak a videófelvételen.

6-7 nefes – Bektási

Innen Antalyaba mentem vissza.

(p. 47) **November 8. Antalya** reggel. Jó hírek Kopiról: jól érzi magát, mindenkit dirigál, eszik, zenél, különben is imádom, többet kell vele lennem!

Várom a service buszt, jött, pontosan, kivitt a terminálhoz. Ragyog a nap, békés a táj. Idegőrlő sípolás van a terminál épület belsejében, nehogy olyan szép legyen minden. Kissé fáradtan kezdem a 2. gyűjtő hetet.

Összefoglalás: Az első hét mindent beszámítva jól sikerült:

a, a nemzetközi konferencia mellett dolgoztunk Ankarában alevikkel, főként az egységesen elterjeszteni kívánt felülről óhajtott formákkal kapcsolatos anyagokkal, de ez fontos és érdekes volt. Egy hagyományos görgü cembe is elmentünk!

b, Antalyában értékes anyagot gyűjtöttem İbrahim úrtól, aki akçainişi, de itt él régóta, és helyi cemekben zenél. Jó háttéranyag jött össze az öreg tanítótól is

c, Serikben beleláthattam egy tahtadzsi közösség mai kultúrájába, állapotába

d, Akçainişben felvettem egy cemet, és 20-25 dalt házaknál

e, A tekkei bektásiknál Ali baba és társai szép nefeseket énekeltek a sofra-nál (kb. 13 dal, ennek a fele értékes). A tahtadzsiknak van egy központi dallama, egy fríg ereszkedés 5 hangon. Ezt éneklük siratásnál, altatónak (!) és szerepel a vallási repertoárban is. Táncdalok, szerelmi énekek nincsenek, talán csak a mengi.

A vallási dalokat (ağit, nefes, ölü nefesi, erkan nefesi, szemah) a sazandarok éneklük, a nép nemigen. A vallási zenét úgy tűnik, a jövő-menő dedék oktatják, terjesztik, főleg csak kisebb helyi, személyi variánsok vannak.

Ezzel együtt az akçainişi cemben több, eddig még nem hallott dal is előbukkant. Sajnos, erősítővel játszottak egy nagy teremben, ezért a felvétel minősége nem túl jó, és talán a szövegek sem lesznek mind leírhatóak. Mégis, ez egy jó összkép a bektási szertartásról és a zenéről. A nagy cemevit néhány éve nyitották meg, hogy az egész falu együtt lehessen, de közben a muhtár és egyes csoportok közt ellentétek feszültek, keletkeztek, így van, aki nem jár el oda. Egy kisebb és nem kihangsúlyozott cemevi sokkal jobb lenne! A szertartás alatt nem volt nagy áhítat, talán a forgás és a zene emelte a hangulatot, no meg a raki. Inkább egy emelkedettebb társas szórakozás ez, mintsem intim vallási esemény.

Az aleviknél erős a társadalmi, politikai töltet. Hozzájárul ehhez az elnyomás, a keserves múlt (és jelen). Gyakran harcoltak, berzenkedtek a központi hatalom ellen, mely nem igen szerette őket. Legalábbis a janicsár sereg felbomlásáig. Egy toleránsabb népi iszlám vallást képviselnek a mai napig, nem törtek be a szunni hatalomba, mely valóban kevésbé demokratikus, inkább irányító-elnyomó jellegű.

(p. 48) Itt a külföldiek helyzete sem mindig könnyű, bár a törökök az esetek többségében segítőkészek. Persze ehhez jó tudni törökül.

November 8-11. Burduri gyűjtés (alevik, bektásik is)

(p. 48) **November 8.** Utazás Burdur felé. Az Akdeniz Üniversitesi Konukkevi-ben az autóbuszra csak az utolsó pillanatban írják ki, hogy hová megy. Megkérdeztem, megy-e Burdurba, azt mondja: nem. Várok, kis idő múlva, indulás előtt 5 perccel kiírja: Burdur. Az autóbuszban beszéltem egy szép kislánnyal Gebizből való, ez régebben Macar köyü volt. Felvették a kapcsolatot Magyarországgal, testvérvárosuk is van.

Abdurrahman azt javasolta, szálljunk le az İl Kült. Müd.-nél, de a sofőr nem áll ott meg, így elmegyek majd a garajig, és onnét taxival az İl Kültür Müdürlüğübe. És ismét: ez Törökország! Valaki ideszólt telefonon a sofőrnek és láss csodát, mégis megállnak. Hála a geniş çevrének, az itt mindent megold! Ha idegen vagy, tehetsz, amit akarsz, de ha valami miatt befogadtak, akkor minden megoldódik. Na, megérkeztem.

(p. 49) **BURDURban** Abdurrahman úr nagy felhajtást csapott, újságírók, rádió fogadott. Kérdeztünk néhány embert: az itteni tahtadzsik nem tudnak sokat a vallásukról, alig maradt élve vki. D. u. Abdurrahman bey beszámol a munkáiról, olvassa a könyveimet, Ligetit, Rásonyit, Bartókot is. Sokat gyűjt, van archívuma, de katalógusok nélkül.

Este elmentünk a hangszerkészítő **Tahsin Yarar**hoz, autóval hoznak-visznek. Tahsin szépen játszik különféle hangszereken és énekel is. Amúgy a környékbeli repertoárt meglehetősen jól ismerem. Még egy ifjú is előkerült a műhelyben Erdal Uludağ, aki Eskişehirben dolgozik.

* Tahsin Yarar a következőket játssza:

1. gurbet havası
2. Sarı zeybek
3. Şu Dirmil'in (9/8)
4. Zeybek (ağır) Al yama, aman gözlerim yolda kaldı
5. ?
6. Tekeye gir Doğrusu, doğrusu
7. Teke zortlatması
8. Boğaz
9. szöveggel
10. Teke zortlatması, 2 dallam

11. Boğaz havası – kemençével (Ak koyunum)

12. Boğaz havası

- *İki telli curán (szépen)*

- Gurbet havası

- türkü

- táncdal: Erik dala

- szöveg + sor az előző két dal

üçtelli curán

- Sarı zeybek 9/16

- zeybek: Dirmil'in 9/8

- tek zeybek 2/4

- zeybek 2/4 lassabb

- teke zortlatması - 9/8

* **Tahsin Yarar** (1953, Kartalpınar) – *sipsi*

- gurbet havası

- Eğit havası

* **Erdal Uludağ** is zenélt néhány dalt.

Vacsora után Abdurrahman bey archívumát nézzük. Sok jó felvétele van, de alig van olyan dal, amit ne ismernék. Azt ígéri, hogy elküldi a yas boğaz dalokat. A siratók is épp olyanok, mint amelyeket már ismertem. Egy felvételen egy nő az „Ali beyim” dallamra, egy boğaz havası dallamra énekelt egy siratót. Érdekes volt egy eğil-játékos és a yörük kemençe is.

(p. 51.) **November 9.** Stresszes munka a népzene gyűjtés, Abdurrahman bey Mansur Kaymakra emlékeztet. Ma kb. 130 km-t megyünk, elvileg több helyre is.

Kargalı falu (tahtadzsik)

* **Zülfikar Ballı** (65) Mersin, Altınoluk – kicsit művésziesen viselkedik, de jól zenél

1. Tahtadzsi szemah - ağırlama

2. Güzel şahtan bize bir dolu geldi - yeldirme

3. Erkan szemahı 'a dallam'

4. Pir Sultan Abdal

(p. 52) * **Ali Katar** (56) itt született Kargaliban, muhtár is volt, ezen kívül kurbancı, zakir, güvender.

5. sıra nefesi (szép, ezt Mutban is gyűjtöttem)

6. Sıra nefesi (Üç sıra nefesinin makamı aynıdır, sözleri değişir. Üç erkan szemahının makamı da aynıdır, sözleri değişebilir)

7. sıra nefesi – nagyon halkan, de szépen énekel

8. erkan szemahı (ağırlama)

9. erkan szemahı (yeldirme)

* **Veli Koç** (77) Muğla, Köyceğiz kazası. 1900-től telepednek le, ő 1949-ben jött ide, akkor még az ağák kezében volt a falu.

10. Ölü başına (yas) nefes ('a dallam')

11. Ara nefesi ('a dallam') – Zülfikar Ballı (65) - Dost, gökyüzünde uçan...

12. Kırklar szemahı: Çıktım kırklar yaylasına (együtt)

13. mengi (itt nem éneklik, Mut környékéről hozták ide)

Nagyon sok új dallam nem jött elő.

Kozağaç falu

* Habip Özyurt (1941) Kozağaç, yörük. Jól játszik a hangszerén, szépen énekel, sokat beszél (cura düzeni).

1-2. 1. Gurbet havası (cura düzeni): hosszú bevezető, majd az Ali beyim dallam. Szépen énekel, jól játszik a curán, de a dalt már sokszor hallottam, felvettem. Hosszú folyamat.

2. Zeybek – ağır (Alyazma)

3. Zeybek – ağır (Alyazma)

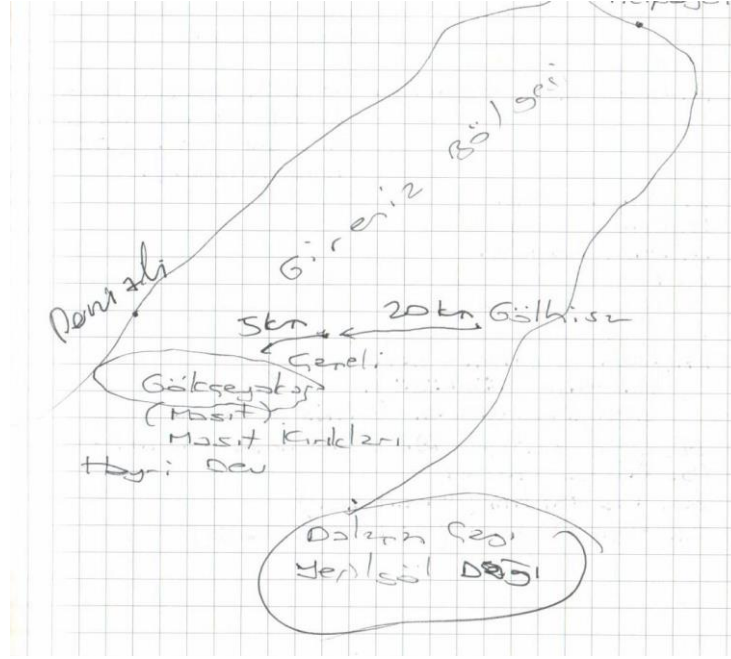
4. Kırık zeybek

5. Menekşeler (~ teke zortlatması)

6. 2 boğaz havası

7. Kahpe felek ne dönersin başımda

(p. 53) A gyűjtés után hosszasan vitatkoznak, hogy az egyik kvintre hangolt hangszer lehet-e 'iki telli curá'nak nevezni, noha a két húrmagasság valójában négy húron szólal meg. A másik nagy téma az, hogy volt-e farkasfej kitéve a házra.

Térkép a gyűjtéshez

(p. 53+) **November 9** * **Hayri DEV** – Gökçeyaka, Mark Slobin szerint az ez egy zenei mikro-kultúra. Jerome Claire francia kutató itteni gyűjtéséből a Radio France négy kazettát, CD-t adott ki. Zenészek:

Hayri Dev (1933) çoban müzisyen, üç telli cura

Zafer Dev (1965) üç telli

Bayrıza Dev (1955) Kabak kemane – üç telli yapımcısı

1. folyamat: Gabaardıçın (çeşitlemesi) dalına

Züfleri taramış

Karpuz kestim yiyen yok

Kaşlarında var benleri

2. folyamat Masit Kırıkları

- Tepeliğine pullar takmış

- Tenekeler tıngırdasın

- Boğaz havası (parmakla)

- Elindedir bağlama (Hop Diri Dat Tiri)

- Deve çanı gaydası (ovadan geçen kervanlardaki develerden çıkan çan seslerinden rüzgar uyarlanması)

- Oyun taşı
- Oyun gaydası
- Kostak kostak yeri yeri
- Gele beri hele
- Enstrümantal
- Sarı yaylam (Zafer Dev)
- Burdur türküsü
- bağlantı – G. Gitmiş Dağlara
- Dere geliyor, dere (K. – Kismet Dev)
- Zurna havası
- Taş attım (Gımıldar)
- Ağır zeybek (Teke yöresi)

(p. 54) zenszek:

- * Yusuf Erkan – leirja a szöveget, ha elküldöm a kiválasztott cikket
- * Bayram Dev – kabak kemençe
- * Zafer Dev (bağlama) – Gökçeyaka köyü
- * Kismet Dev (keman)
- * Hayri Dev (üç telli)

(p. 54+)

- * Kezban Keziban –tepsi Sekede

Összefoglalás: Érdekes nap 48 gyűjtött, nem akármilyen dallammal. Az İl Kült. Müd. autójával mentünk Kargalıba, egy tahtadzsi faluba (13 dal). Kozağaç – üçtelli, ikitelli (12 dal), Gökçeyaka: Dev-ek (21 dal), 2 sipsi dal Yusuf apukájától. Előkerültek új dalok is Gökçeyakaban, a többi helyen pedig ismert dalok szép és hosszú variánsait gyűjtöttem.

Abdurrahman úr aranyos, kissé Mansur Kaymakra emlékeztet (=aceleci), segít, de nemrég operálták rákkal. Nem szabad megfáznia. Holnap is vinni akar faluba, holnapután is. Mindenesetre elhatároztam, hogy legkésőbb szombaton elutazom. FONTOS: ezt a fajta gyűjtést csökkenteni, céltudatosan egy falura koncentrálni, sok segítőt összeszedve lehet folytatni.

(p. 55) **November 10** csütörtök. Minden rendben, a bajok egy része szubjektív: ismerős anyag, kisebb nehézségek, lustaság, a segítők nem hibátlanok, de hát ezt el lehet nézni.

(p. 55+) Ülök Burdurban (İl Kült. Müd.) és várom az engedélyt (utólag). Meg kell várni a müdürt, aki nincs itt, a helyettese nem mer engedélyt adni. Segíteni akarnak.

(p. 56) Ogier Ghiselin de Busbecq: *Türkiye'yi böyle gördüm* (Tercüman kiadó) – ezt a könyvet meg kell szerezni és lefordítani. E. Seymar Forster (1968), *The Turkish Letters of Ogier Ghiselin de Busbecq, imperial ambassador at Constantinople 1554-1562*. Oxford, at the Clarendon Press. – lefordítani.

Itt megállt a tudomány, kiderült, hogy mégsem olyan egyszerű a dolog. Beleütköztem megint a Kültür Bakanlıkba. Hiába mondtam előre, hogy ebből probléma lehet. Láthatólag segítenének, de „nem tehetik”. Várom szép nyugodtan, vicces, hogy folyton belefutok ebbe a helyzetbe. Ahol van engedély, ott nem segítenek, ahol nincs, ott segítenek.

(p. 56+) Egy vallási oktató is előbukkant, falusi embernek tűnik, akár a másik tanár. Várjuk, hogy kinyisson az előjáróság. 1h körül majd megyünk a faluba.

November 10. Kozluca falva

* Metin CIVAN – Kozluca Yuva müdürü

* Zelika UÇAR 95, Kozluca, İğdeli

a, yas (ağıt) - m-r-d

b, gelin ağlatma - m-r-d

c, gelin ağlatma - m-R

d, nenni

e-f, sirató - m-R-D , yağmur duası nincs

(p. 57)

* Kadir Avcı – düdük

* Zeynep Avcı (1960) a felesége

6 ének, uyanarra a dallamra:

yas

asker

ayrılık

gelin

hasta

ninni

* Gültekin Altındal, **Kozluca** Bel. Başkanı, Gez Göz Arpacık TRT Kozluca –internetten
bulunuyor

(p.57+) Kamil Uraç (otobüsçü) sofőr, Aziziye Muhtarı

* Suleyman Yakan (1955) – sanatçı, nem hiteles az anyaga, és főleg az előadásmodora

1. Sarı yaylam – negédes előadás
2. Çekemedim akça kızım göcünü
3. Avşar beyleri
4. Yağmur yağar buz gibi

Avşar beyleri

5. Ak eline mor kınalar yakmışlar

Az első énekes rossz előadásban, a második sem nagyon jó. Türelem, szeretet!

(p. 58)

* Sabri Özdemir, İğdeli

1. Yaylam senin ne dumanlı başın var – uzun hava
2. Yalбір, yalбір yanar yaylanın daşı
3. Benim ölüm de şu dağlarda kalırsa (1=2=3 ugyanaz a dallam)
4. Cevizin yaprağı dal arasında (4/4)
5. Yabandan gel, aman şeker oğlan

* Süleyman Özdemir (vegyes)

6. Avşar zeybeği
7. Serenler zeybeği
8. Al yazma zeybeği
9. Kazim zeybeği
10. Pas-pas zeybeği
11. teke zortlatması (6-7 dal)
- 12.(?) Kezban yenge
- 13.(?) Yayla yolları

A fenti lista nem pontos, de a videón ott van minden. Táncoltak is!

(p. 59+) **November 11. Kozluca** – gyűjtés egy háznál, 6-7 nótól

1. Ayşe Ataseven (fehér kendőben)
2. Vesile Ören (fekete kendő, fehér csík)

3. Güssün Savaş (fekete rózsás)
4. Zeynep Deniz (fekete lila, szemüveg)
5. Fatma Uysal (fekete + lába)
6. Medine Pekşen (kerek, piros arc, szemüveg)
7. Meriham Özgün

Cürüfe Musanın Hanımı

Murat Atmacı

Rengeteg ağıt, nenni, stb. Jó gyűjtés, - 20 dal.

(p. 60) **Aziziye**

* Kezban İşleyen (1949), Aziziye, ilkokul - 10 dal

* Ahmet Can (63), Aziziye, ilkokul

* Hasibe Can (50), Aziziye, ilkokul

boğaz havası

* Yaşın Can (68), Çallica

yas

gelin yası

* Ümmet Can

(p. 60+) A kávéházban egyezkedünk a muhtárral, kekik çayıt iszom. Végül egy jó gyűjtés jött össze. A tanárok kocsijával mentünk haza. Muğlaból kerestek (Muğla Üniversitesi Naci Önal, ismeri Ivanics Marit és Baski Imrét.)

(p. 62) Összefoglalás: Kozlucában egy házban 7-8 nő szépen és sokat énekelt, majd egy lejjebb fekvő házban egy nőtől gyűjtöttünk. Talán ez volt eddig a legértékesebb rész. Innen a Bel. Başkanı továbbküldött kocsival Azizi**yébe**. Egy pár férfi-nő boğaz havasıt énekelt, nagyon előadás jellege volt. Néhány ağıt és ninni is előbukkant. A siratók szinte mind ugyanaz a dallam, kivéve az öreg nénit Eğili-ben. Felvettem egy tökhegedűn játszó bácsit is, gyengén muzsikált. A nennik voltak érdekesek. Nagy pozitívum: nem akasztották meg a gyűjtést. Du. 16h körül utazunk Bodrumba, itt meglátogattuk az İl Kültür Müdürüt, aki végre is kedvesen fogadott.

(p. 62+) Este meglátogattunk hol egy asszonyt szép unokákkal. Jó gyűjtés, bár sok mindent elfelejtett. Este beszélgetés Abdurrahmannal, megcsináltam az emailjét, alvás.

November 12. Délelőtt İnanç családját látogatjuk meg (Abdurrahman fia). Maga is, a felesége is zenész, a gyerekek is. İnanç nagyon „sert”, láthatólag sok pénzt keres. A felesége bulgáriai török, kb. 20 éve települt át. İnanç-tól sipsit veszek fel, szépen zenél, bár nem túl autentikus módon.

November 12-15. Nevşehir és Hacibektaş

November 12. (folyt.) Délben kis késéssel elindult a busz Burdurból Nevşehir felé. 3 óra múlva egy gyönyörű tó mellett mentünk el, az idő lehűlt, már csak 5 fok van. Eddig viszonylag túrhető volt az út, a buszon megnéztem egy filmet: 2 nap Párizsban.

(p. 63) A busz este 10-kor érkezett meg, 9 és fél órás út volt. Közben jól szervezett megálló, ahol finom és egészséges ennivalókat lehet enni. Sült zöldség hússal, piláf, ajran, baklava. A Nevşehir Uygulama Oteliben nem foglaltak helyet, de mégis volt, úgyhogy letelepedtem, tus, töltés, naplórás.

(p. 63+) **November 13.** A **Nevşehir** Uygulama Oteliben reggeliztem. Paradicsom, uborka, olajbogyó, méz, vaj, sütemények. (A burduri Abdurrahman bey fia İnanç felesége Hatice, jövőre meg akar hívni egy Tekke fesztiválra, de legalábbis egy konferenciára. Ezt össze lehetne kötni az eskişehir gyűjtéssel.)

(p. 64) Kibuszoztam a Nevsehiri egyetemre - zárva. Előtte sétáltam 40 percet, nagyon hideg van! Visszajövet felmentem a várba, romantikus, de elhanyagolt. Oszmánkori épületek. Nevşehir városképe kissé unalmas, egyhangú. Délután szőlőt vettem, szimit, kis alvás, emailezés, előadás. (Remélem, nem megy fel a lázam! Rengeteget fotóztam, videóztam.)

(p. 64+) **November 14.** Még az Uygulama Otelben. A mai napra terv Haci Bektaş falva. Felhívtam az egyetemet 8:45-kor, 11h körül telefonált Adem, hogy hol vagyok? Éva jön-e? Mondja, hogy majd szól a HB Kültür Müdürlüğünek. Most itt tartunk. Újra odaszóltam, erre azt mondta, hogy ha egyedül nem tudok menni, akkor küld majd valakit és szól Bahtışar Hanımnak.

(p. 65) Megyünk a **Hacı Bektaş Kültür Merkezi**be az igazgatóhoz Bahtışar asszonyhoz Ademmel. Az Uygulama Otelből a buszmegállóig kb. 10-15 perc. Várok, írogatok a naplómbe,

ez itt szemet szúr. Senki sem ír, senki sem olvas. A TV és főleg a mobil mindenek fölött. Bár mintha épp Nevşehirben a mobil terheltség enyhébb lenne.

Hacı Bektaşban, az iroda közepén álló kályhán tea melegszik, kinn egyik autó áll meg a másik után, majd indul tova. A müezzin másfajta dallamot énekel, mint pl. Ankarában, vagy Antalyában. Az igazgató, Bahtışar, csinos hölgy, kellet neki, mint egy púp a hátára. Mondja, hogy a Kult. B. szervezésében van itt szemah ekibi.

(p. 65+) Kérdezik, meg akarom e nézni a múzeumot, most szervezik. Közben elmeséli a lakodalmat: 3 napig tart, olyan, mint Tö.o-ban általában. Kicsit aggódik, hogy baja lehet, ha мүдүркэнт nyilatkozik. Végül kerítenek egy helyi bektási dedét. **Mehmet Münir Ulusoy (76)** dede Hacıbektaşban magyaráz az alevi és a bektási hagyományokról.

(p. 66) Szemah ekibi zakiri: **Şahin Cakır (45)** énekel, a szemah ekibi táncol. Bahtışar Hanim egy dalt énekel, majd biztatja Mehmet dedét, aki tovább magyarázza a bektási történelmet, régi lakodalmakat, csak épp zenélni nem akar. Meg is értem, jönnek ilyen-olyan kívülállók, miért szórná eljűk a kincseit. Először azt mondják, hogy nincs semmi szűfi vallási esemény, azután kiderül, hogy gyakran 3-4 naponta van összejövetel. Holnap visszajövök 10h-kor, addig összegyűjtenek embereket, ha igaz.

(p. 68) - Szemah ekibi (nem helybeli!): Hacı Bektaş köydeki cemde çalınan parçalar.

1, Kına havası bağlamával (Kınayı getir anne)

2, Kına havası (nő)

3, Kesik çaylar (férfi szon) – ez is új!

4, szemah (helyi?) 6 bayan, 6 erkek

5, szemah – Güzel aşık, demedim mi?

Ezek közismert dalok, csoda lenne, ha itt gyűjtenék valami nagyon hiteleset és érdekeset!

(p. 68+) Beszéltem a babával is, megmutatta a cemevit. Szezonban jönnek a látogatók, olyankor szertartást is tart, mondja. Most ilyenkor nincs senki. Van egy szunni memur Bahtışen Hanımnál, aki segíthet keresni egy olyan öreget, aki tudhat valamit. Kérdezi a szemah ekibi tagjait is. Innen 6 km-re van vki, aki talán nincs otthon, de ha otthon van is, vajon énekel-e?

Abdullah telefonálgat, segít-e vki? Şu an baba evde mi? Nincs, de megadnak egy számot, azt hívja Abdullah. Selam aleykum, İsmi Haydar Amca mı? Megtaláltuk Haydar Kaimot, régebben Hollandiában dolgozott, versei is vannak, közölték is egy folyóiratban. (Hollandiában nem volt cem.)

(p. 69) **Haydar Kaim (73)** - Mindent egy dallamra énekelt (a számokat ellenőrizni kell).

1. nefes - Haktan...
2. nefes (ugyanaz a dallam)
3. nefes (ugyanaz)
4. nefes (Gece gündüz 2 dal (Hacı Bektaş, dost)
5. nefes – selamlama vendégnek = 1. dal (Safa geldiniz...) dddd dd t / tt l l l
6. deyiş – olvassa, majd énekl
7. şiir olarak szavalja
8. ağlayarak geldim (sddr rd)
- Yasın süresini

(p. 69+)

9. Koránból olvas szépen
10. szemah - elmondja a kırklar szemahi történetét
11. Kırklar szemahı – táncol is
12. Dörtlü szemah (= 1. dallam)
13. Yağmur duası – elmagyarázza
14. Add. is elmeséli az esőimát

A nők szerepéről beszélünk. A felesége 'semmit sem tud', mondja. Ne énekeljen! Elmeséli az álmát.

(p. 70) Kb. 20 dalt vettem fel Hasan Kaimtól, ebből jó, ha 4-5 ér valamit. Úgy tűnik, hogy a hagyomány szépen meghalt épp itt, Hacibektaşban: a dede turistacsoportoknak (török bektásik) tart cem-et pénzért, a szemah ekibi nem idevalósi, és Törökország különböző helyeiről tanul szemahokat, hoznak betanítókat, innen-onnan. Ugyanakkor a helyi néhány embert, aki még tudhat valamit, semmire sem becsülik. - Szegény Évus, 18-21-ig várt Kayseriben a reptéren.

(p. 70+) Hacibektaşból dolmussal megyek Nevşehirbe. A kocsı tele van diákokkal, de a sofőr rájuk szólt, hogy adjanak helyet az ağabey-nek (nekem), erre az egyikük felállt. Egyszóval itt egyrészt haldoklik a hagyomány, másrészt nem is igen akarják megtartani. A helyi illetőségeket sem érdekli egyáltalán a helyi kultúra.

Egyen zenék vannak a TV-ben, egyen szemahot sulykolnak. Haydar úrnak nagyon nem tetszik a helyzet (nekem sem). Szerinte a szemahokat lassan kell járni, a heves mozdulatok nem illenek az imádsághoz. Valóban én is felvettem itt a hivatásos csoporttól egy éve táncokat

és dallamokat, lefotóztam a falon lévő fotót, ezek mind legalább részben hamisnak tűntek. Az élő kultúra inkább zavar, mint nem.

Kellemes dolmus út, még el is aludtam. Elképesztő mennyiségű embert vesz fel egy ilyen jármű. Tényleg megtelt. Megyek az Uygulama Otelibe, Fikret bey előbukkant, fontos lehet.

(p. 71) A hotelszobában kidobom a pótágyat, mosok, kipakolok, internet kapcsolat. 6h-kor megyünk vacsorázni **Nevşehir**ben. Fikret bey és kedves felesége (Fidan Hanım) mellett ülök. Előbukkan Filiz Hanım is, őt mellém ültetik. Amikor belép, mindenki feláll. Kellemes vacsora, Finom ételek. Este vissza a szállóba, néhány tea. Évát már hozzák autóval.

(p. 67) **November 15** kedd, reggeli, bőrrönd leadása egy benyílóba „bir şey olmaz”, 9:30 buszra szállás, megyünk Nevsehirből **Ürgüp**be.

(p. 67+) A busz megtelt. Itt nők mellé nem ülnek férfiak. Hull a hó, remélem vissza tudok jönni.

November 16-19. Konferencia Ürgüben

November 16-19. szerda **Ürgüp** konferencia. Éva megjött, reggeli, 9:30-12 Perissa Otel – megnyitó, 12-13 ebéd, 14h előadások Neşet Günal salonu. Kis pihenő, vacsora a niğdeiekkel, este Nahic Ölmez. November 16-18. konferencia. November 19. Éva születésnapja és kirándulás a környéken. Részletesebben máshol.

November 20-24. Konferencia Özderében

November 20-24. Utazás **Izmir, majd Özdere: Nemzetközi Néprajzi Konferencia** (a konferenciákról máshol számolok be).

November 25. Ébresztő hajnali 3-kor, és indulás haza: Özdere > Izmir > Budapest.